

گردش اسناد ضایعات

روند ضایعات

گروه نوین اندیشان کسب و کار

WWW.BusinessEmg.COM

Crmborhannovin@gmail.com

روند ضایعات

روند ضایعات سه حالت زیر را دارد:

انهدام

بازیافت

فروش

اسناد روند ضایعات شامل اسناد زیر است:

۱. تحویل به ضایعات

۲. رسید ضایعات

۳. انهدام ضایعات

۴. بازیافت ضایعات

۵. برگشت از مرکز ضایعاتی

۶. فروش ضایعات

صدور سند حسابداری

برای صدور سند حسابداری گام های زیر باید طی شود:

۱. ثبت تعدادی

۲. ثبت ریالی

۳. صدور سند حسابداری

نکته استقراری

بابت هر طبقه باید حداقل یک کالای ضایعاتی با در نظر گرفته ماهیت کالا (پیوسته یا گسسته بودن واحد سنجش) تعریف نمود.

کالاهای طبقه ضایعات ریالی نمی شوند.

در سناریوهای پیچیده شده در این مستند، در سیستم حسابداری روی معین موجودی ثبت حسابداری وجود ندارد.

کالاها یا در انبار ضایع می شوند یا در مرکز هزینه

چنانچه کالاها در انبار ضایع شوند ابتدا باید سند تحویل ضایعات صادر شود (با اجرای این عمل کالا از موجودی سالم خارج می شود) و سپس رسید ضایعات صادر می شود (به موجودی ضایعات افزوده می شود).

چنانچه کالاها در مرکز هزینه ضایع شوند باید به عنوان ضایعات (در انبار ضایعات) رسید شوند. ۳ حالت زیر بوجود می آید (معمولا ضایعات غیر عادی است):

۱. ضایعات منهدم می شود.

۲. ضایعات به فروش می رسد.

۳. ضایعات بازیافت می شود.

گردش اسناد ضایعات

اقدامات مرتبط با ضایعات شامل دو بخش می باشد؛ بخش اول تشخیص ضایعات است و گام نخست در برخورد با ضایعات می باشد. این تشخیص از ۲ نقطه نظر دارای اهمیت می باشد:

▪ شناسایی منشا شکل گیری ضایعات که شامل موارد زیر است:

✓ ضایع شدن کالا در مرکز هزینه

✓ ضایع شدن کالا در انبار

توجه: چنانچه کالا در خط تولید ایجاد شده باشد، یکی از مهم ترین وظایف سرپرست شیفت، شناسایی میزان ضایعات و تحویل آن به سرپرست انبار در پایان هر شیفت کاری می باشد. به عبارتی با شروع و پایان هر شیفت کاری باید میزان ضایعات به شکل دقیق و شفاف مشخص باشد. آغاز هر شیفت باید با ضایعات صفر باشد.

▪ شناسایی عادی و غیر عادی بودن ضایعات

در صورتی که ضایعات از نوع عادی باشد، هزینه ضایعات جز هزینه های تولید می باشد.

در صورتی که ضایعات از نوع غیرعادی باشد، هزینه ضایعات جز هزینه های دوره محسوب می شود.

در هر دو حالت هزینه ضایعات، کاهنده سود مجموعه است. در حالت ضایعات عادی با افزایش بهای تمام شده کالای فروش رفته، سود کاهش می یابد. در حالت ضایعات غیرعادی با افزایش هزینه های دوره، سود کاهش می یابد.

از این رو تشخیص عادی یا غیر عادی بودن آن اهمیت بسزایی دارد.

بخش دوم اقدام مرتبط با ضایعات شناسایی شده است؛ بعد از آنکه ضایعات رسید شد، برای کالای ضایعاتی یکی از ۳ حالت زیر پیش می آید:

الف. ضایعات نابود می شود (انهدام ضایعات)؛ معمولا این حالت ضایعات غیر عادی است.

ب. ضایعات بازیافت می شود. (دوباره وارد فرایند تولید می شود)

ج. ضایعات به فروش می رود.

مهم ترین هدف از ثبت اطلاعات مربوط به ضایعات کنترل و کاهش میزان ضایعات سازمان هاست.

ضایعات در صنعت آرایشی و بهداشتی

در صنف آرایشی برخورد با ضایعات ارتباط بسیار زیادی با ماهیت کالا و مرحله تولید دارد. به عبارتی شناسایی ضایعات توسط واحد کنترل کیفیت یا در خط تولید و یا در انبارها روی می دهد.

نحوه برخورد با ضایعات نیز ۳ حالت را به خود می گیرد:

۱. بازیافت ضایعات: مثلا برای اقلام بسته بندی این اتفاق روی می دهد. تبدیل کارتن ها به منقسم

۲. انهدام ضایعات: مثلا لیبل های غیر قابل استفاده باید به دور ریخته شود.

۳. فروش ضایعات: ظروفی که مواد اولیه را در خود جای می دهند و پس از ارسال به خط تولید قابل استفاده می باشند. نگاه به این بخش دو جنبه است: هم می تواند درآمدی باشد و هم کاهنده بهای تمام شده کالای فروش رفته.

در ادامه به توصیف هر یک از راهکارهای مرتبط پرداخته می شود.

همان طور که پیش تر گفته شد، ضایعات یا در مرکز هزینه روی می دهد یا در انبار.

- چنانچه ضایعات در انبار روی دهد؛ گردش اسناد به شکل زیر است:

۱. صدور سند تحویل ضایعات

۲. صدور سند رسید ضایعات

▪ برای خارج کردن ضایعات از یک انبار سالم به انبار ضایعات از سند انتقال بین انبارها استفاده نمی شود. زیرا زمان تشخیص ضایعات مهم ترین اتفاقی که روی می دهد تغییر ماهیت کالا است. لذا باید ابتدا از موجودی کالای سالم برداشته شود و سپس به موجودی کالای ضایعاتی افزوده شود. این در حالی است که در سند انتقال بین انبارها ماهیت کالا تغییری نمی کند.

▪ زمانی که سند تحویل ضایعات صادر می شود به معنای آن است ضایعات شناسایی شده است. از این رو به محض صدور سند ضایعات هزینه ضایعات شناسایی می شود. این ضایعات یا از بابت مواد اولیه یا محصول است که ناشی از سهل انگاری انباردارهاست. یا نیمه ساخته است که ناشی از سهل انگاری واحد تولید است.

- چنانچه ضایعات در خط تولید روی داده شده باشد، نوع آن اهمیت بسیاری پیدا می کند: عادی و غیر عادی بودن ضایعات وجه مکمل این بحث است. طبیعتاً زمانی که ضایعات در مرکز هزینه روی می دهد، سند تحویل ضایعاتی وجود ندارد.

اگر ضایعات عادی باشد، نیاز به صدور سند حسابداری نمی باشد. تنها به لحاظ اجرای کنترل های آماری اطلاعات مربوط به ضایعات را ثبت می نمایند و عواید حاصل از فروش را به شکل مجزا در حسابداری ثبت می نمایند. مثلاً ظروف بزرگی که محتوی مایعات می باشند و به خط تولید ارسال می شوند و خود ظروف مصرف نمی شوند.

نکته حسابداری

❖ طبقه حسابداری این نوع کالاها را باید تفکیک نمود. طی سال نیز این کالاها قیمت گذاری نمی شوند. این کالاها نه جز اقلام بسته بندی می باشند و نه جز ضایعات. به عبارتی زائدات تولید می باشند. مصرف داخلی نیز ندارد. (قابل بازیافت نیستند). نیازی به محاسبه با تخمین بهای تمام شده ندارند. زیرا شناسایی آن به عنوان هزینه اثر گذار بر روی بهای تمام شده بار کاهش هزینه ای در کاهش بهای تمام شده دارد. در زمان فروش نیز شناسایی آن به عنوان درآمد تنها بار مالیاتی دارد. این عمل منجر به افزایش سودی می شود که می تواند شناسایی نشود.

جهت کنترل های درون سازمانی نیز تنها صدور سند کنترلی ضایعات (بدون ریال و بدون سند حسابداری) کافی است.

اگر ضایعات غیر عادی باشد، باید مقدار کالایی که ضایع شده از بهای تمام شده کالای فروش رفته کاسته شود. به عبارتی دیگر هزینه موادی که در دل کالای جریان ساخت قرار دارد، نباید جز بهای تمام شده کالای ساخته شده (یا نیمه ساخته) قرار گیرد.

مثلاً فرض شود؛ ارزش ریالی محموله ای که به خط ارسال شده ۱۰۰ ریال است. تمام کالاهای حین فرآیند ضایع می شود. اعلام ۱۰۰ ریال به عنوان بهای تمام شده کالای ساخته شده اشتباه می باشد. باید ۱۰۰ ریال ضایع شده از دل کالای در جریان ساخت خارج شود و به عنوان هزینه دوره شناسایی شود.

این عمل به دو شیوه می توان روی دهد:

شیوه ۱: صدور سند برگشت از مصرف (ساخت یا بسته بندی) و سپس صدور سند تحویل ضایعات

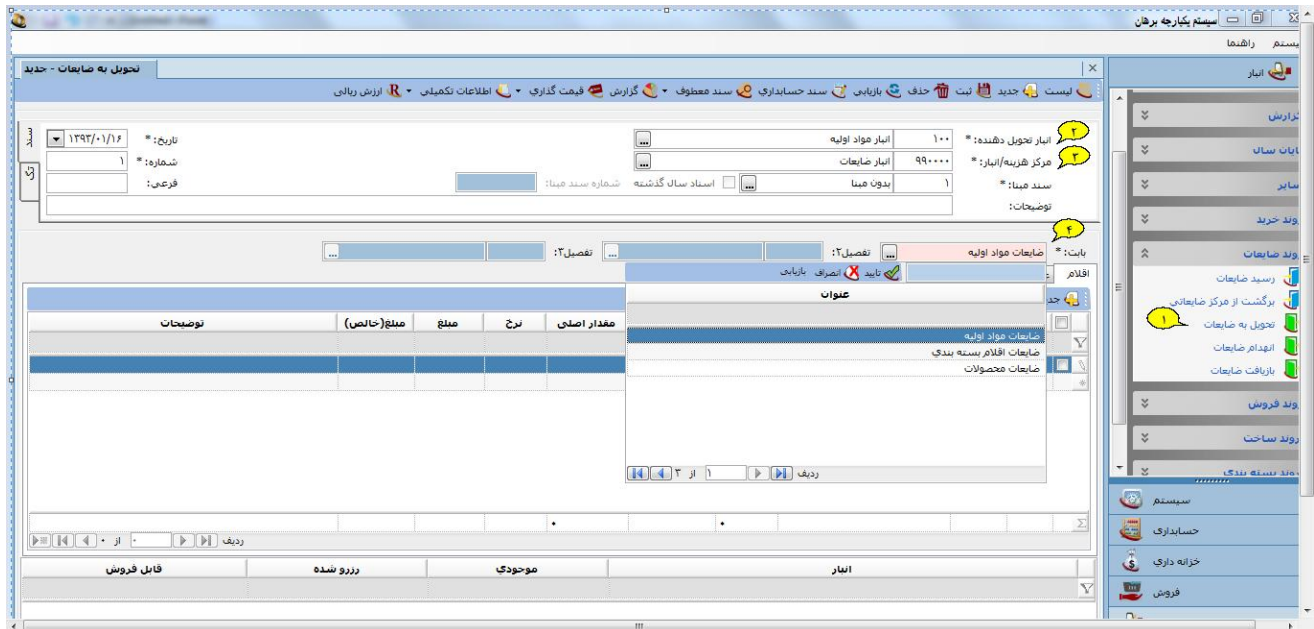
شیوه ۲: صدور سند رسید ضایعات (ریالی کردن و صدور سند حسابداری نیز انجام می شود)

نتیجه هر ۲ روش یکی است.

سند تحویل به ضایعات

سند فوق در حالتی صادر می شود که کالا در انبار ضایع شده باشد.

نمایش تصویری

۱. ابتدا بر روی سند تحویل به ضایعات کلیک می شود.
  ۲. از لیست انبارهای نمایش داده شده، انباری که کالا در آن ضایع شده است انتخاب می شود.
  ۳. از لیست مراکز هزینه، عنوان انبار ضایعات انتخاب می شود.
  ۴. از قسمت بابت، نوع کالایی که ضایعات از آن حاصل شده را انتخاب می نماییم. این ضایعات یا از نوع مواد اولیه یا اقلام بسته بندی و یا محصولات است. (کنترل صحت انتخاب این بخش با واحد مالی است).
- ❖ از لیست کالاها، کالایی که ضایع شده انتخاب می شود.
  - ❖ مقداری که ضایع شده ثبت می شود؛ و در نهایت سند ذخیره می شود.
  - ❖ در قسمت مرکز هزینه/ انبار؛ نوع تفصیل مرکز هزینه ای که نمایش داده می شود از نوع انبار است.

سند حسابداری تحویل ضایعات به شکل زیر است:

معین	تفصیل ۱	بدهکار	بستانکار
هزینه ضایعات	---	XXX	
موجودی کالا	--		XXX

❖ سند رسید برگشت از ضایعات عکس سند تحویل فروش ضایعات است.

معین	تفصیل ۱	بدهکار	بستانکار
هزینه ضایعات(درآمد ناشی از ضایعات)	---		XXX
موجودی کالا	--	XXX	

سند رسید ضایعات

منشا کالایی که به عنوان ضایعات رسید می شود، یکی از دو حالت زیر را دارد:

۱. منشا ضایعات مرکز هزینه (خط تولید) باشد.
۲. منشا ضایعات انبار باشد.

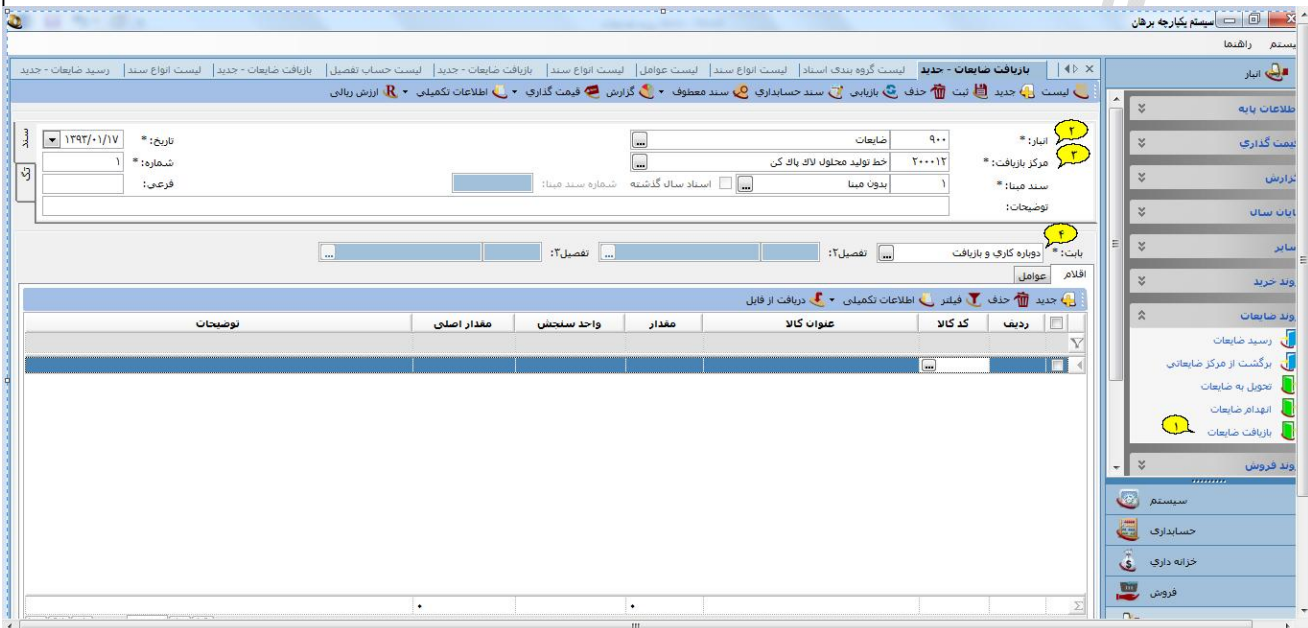
نمایش تصویری

۱. بر روی سند رسید ضایعات کلیک می شود.
  ۲. انبار ضایعات انتخاب می شود.
  ۳. در صورتی که کالا در مرکز هزینه ضایع شده باشد: عنوان مرکز هزینه انتخاب می شود.
  ۴. در صورتی که کالا در انبار ضایع شده باشد؛ در قسمت طرف مقابل انبار ضایعات انتخاب می شود.
۴. در صورتی که کالا در انبار ضایع شده باشد، عنوان بابت ضایع شدن در انبار انتخاب می شود.
۴. در صورتی که کالا در مرکز هزینه ضایع شده باشد، عنوان بابت ضایعات انتخاب می شود.
- ❖ سند رسید ضایعات ریالی نمی شود. برای سند رسید ضایعات سند حسابداری صادر نمی شود.

بخش دوم: اقدام روی کالای ضایعاتی

بازیافت ضایعات: زمانی که کالای ضایعاتی دوباره وارد خط تولید می شود، سند بازیافت ضایعات صادر می شود. زمانی که کالایی در انبار ضایع شده باشد و دوباره وارد خط تولید شود تخمین ارزش ریالی کالای ضایع شده به شکل دقیق میسر نمی باشد. لذا سند بازیافت ضایعات نیز ریالی نمی شود. (پیش تر در زمان تحویل به ضایعات هزینه ضایعات شناسایی شده است).

توجه: چنانچه در سازمان مورد نظر برند های متفاوت تولید می شود باید بابت هر نوع برند و نوع محصول کد ضایعات متفاوت تعریف نمود.

۱. بر روی سند بازیافت ضایعات کلیک می شود.
۲. انبار ضایعات انتخاب می شود.
۳. مرکز بازیافت خط تولیدی که قرار است عملیات دوباره کاری را انجام دهد انتخاب می شود.
۴. بابت: دوباره کاری و بازیافت انتخاب می شود.
۵. در قسمت کالا: نوع کالایی که قرار است بازیافت شود انتخاب می گردد. مقدار و واحد سنجش بازیافت مشخص می شود و سند ذخیره می گردد.

❖ سند بازیافت ضایعات ریالی نمی شود. برای آن ثبت حسابداری نیز صادر نمی شود.

در شرکت هایی که سند رسید ضایعات ریالی می شود؛ بازیافت ضایعات نیز ریالی می شود. (در این حالت موجودی ضایعات نیز نگهداری می شود).

در زمان صدور سند رسید ضایعات ثبت سند حسابداری به شکل زیر می باشد:

موجودی ضایعات XX

کالای در جریان ساخت XX

در زمان صدور سند بازیافت ضایعات ثبت سند حسابداری به شکل زیر می باشد:

هزینه دوباره کاری XX

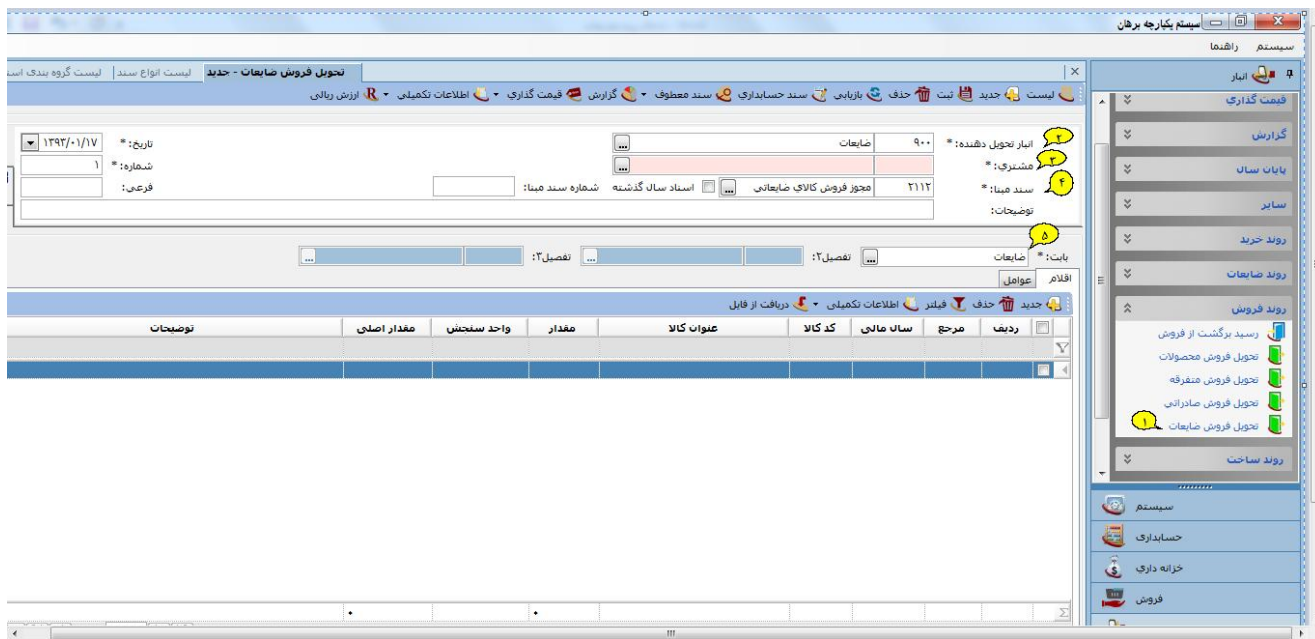
موجودی ضایعات XX

فروش ضایعات: برای فروش ضایعات نیاز است ابتدا مجوز فروش ضایعات توسط واحد فروش صادر شود. سپس از روی مجوز صادر شده، اقدام به صدور سند تحویل فروش ضایعات می شود. از روی تحویل فروش ضایعات، سند فاکتور ضایعاتی صادر می شود.

■ برای صدور سند فروش ضایعات نیازی به ریالی کردن سند تحویل فروش ضایعات نیست.

نمایش تصویری

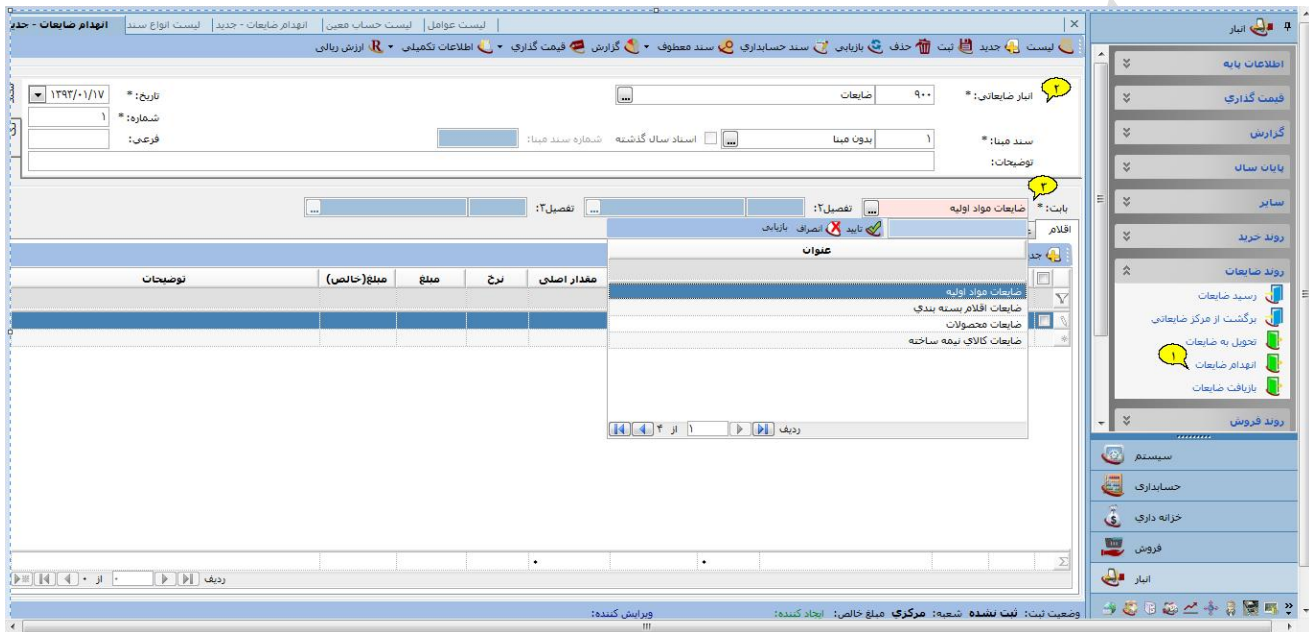
۱. بر روی تحویل فروش ضایعات در قسمت تحویل فروش ضایعات کلیک می شود.
۲. انبار تحویل دهنده انبار ضایعات انتخاب می شود.
۳. مشتری که قصد خریداری ضایعات را دارد انتخاب می شود.
۴. صدور سند تحویل ضایعات با مجوز فروش میسر است.
۵. بابت مورد نظر ضایعات می باشد.

- ❖ برای صدور سند تحویل فروش ضایعات، نیازی به ریالی کردن و صدور سند حسابداری وجود ندارد.
- ❖ برای فاکتور فروش ضایعاتی ثبت حسابداری صادر می شود:

معین	تفصیل ۱	بدهکار	بستانکار
حساب های دریافتی	مشتری	XXX	
سایر درآمدهای غیر عملیاتی	--		XXX

انهدام ضایعات: زمانی که تصمیم گرفته می شود ضایعات منهدم شود، سند انهدام ضایعات صادر می شود. با صدور این سند از موجودی ضایعات (به شکل تعدادی) کاسته می شود.

■ نوع کالا در اسناد رسید ضایعات و بازیافت و انهدام ضایعات فقط و فقط از نوع ضایعات می باشد. این دو سند بدون مبنا صادر می شوند. اسناد انهدام ضایعات، رسید ضایعات و بازیافت ضایعات ریالی نمی شوند. سند حسابداری نیز برای آنها صادر نمی شود.

۱. بر روی سند انهدام ضایعات کلیک می شود.
  ۲. در قسمت انبار ضایعات، انبار ضایعات انتخاب می شود.
  ۳. در قسمت بابت: ۴ حالت مواد اولیه، نیمه ساخته، اقلام بسته بندی و محصولات نمایش داده می شود.
- ❖ انهدام ضایعات باید با تایید مدیریت انجام شود.

خلاصه اسناد ضایعات

عنوان سند	توضیحات	وضعیت سند حسابداری	وضعیت ریالی
تحويل ضایعات	جهت انتقال کالای سالم از انبار سالم به انبار ضایعات	دارد	می شود
رسید ضایعات	جهت رسید کالای نوع ضایعاتی در انبار ضایعات	ندارد	نمی شود
برگشت از مرکز ضایعات	جهت عودت کالای سالم از انبار ضایعاتی به انبار سالم	دارد	می شود
انهدام ضایعات	جهت نابود کردن کالای ضایعاتی از انبار ضایعات	ندارد	نمی شود
بازیافت ضایعات	جهت دوباره کاری روی کالای ضایعاتی از انبار ضایعات	ندارد	نمی شود
فروش ضایعات	جهت خروج کالای ضایعاتی از انبار ضایعاتی جهت تحويل به مشتری	ندارد	نمی شود